

Pojkarna

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: Folkets Bio

Rek för åk 7-9, gymnasiet

Pojkarna är en film om mörker och smärta, men också en tribut till växandets magi och vänskapens kraft. Alexandra-Therese Keinings film väver samman fantasi, magisk suggestion, pubertetssmärta, systerskap, utanförskap, "farlighetssug", nyvaknad sexualitet och sensuell nyfikenhet. Ur gemenskapen i ett växthus bultar längtan, men också vrede och frustration över påtvingad könsnormativitet. En oförutsägbar filmisk berättelse om identitetssökande baserad på Jessica Schiefauers prisbelönta roman med samma namn.

Handling

Kim, Momo och Bella har varit vänner sedan förskolan. I gömmorna ligger nostalgiska fotografier av tre små tjejer, alltid tillsammans, i vått och torrt. Åren har gått och dagisgemenskapen förbytts mot ett hårt högstadieliv där varje avvikelse straffas. Extra tufft för Kim, Momo och Bella som inte vill följa gängse kod, de vägrar både fotomodel-ideal liksom att inordna sig gruppens oskrivna regler. De tre håller mest till i växthuset invid Bellas hus. Bella är en riktig blomnörd och en dag skickas henne ett främmande frö. Nyfikna planterar flickorna det och väntar sedan spänt på vad som ska gro. Redan nästa dag har en stor och svulstig blomma vuxit upp. Gänget häpnar och närmar sig den märkliga växten. De smakar på blommans tjockt söta nektar och skålar i något som visar sig vara rena förvandlingselexiret. Flickorna fylls av en märklig känsla och i spegeln upptäcker de hur de långsamt, men obönhörligt, förvandlas till unga män. Borta är de mjuka former och Momos långa hår. Till och med den lite mulliga Bella transponeras till en kantig rödlätt snubbe. Plötsligt är de kvitt sina, av de pubertala killarnas förhånade, flick-fodral. Likt tre unga djurhannar släntrar de ner mot gängen vid fotbollsplanen. Nu kan de plötsligt röra sig fritt utan att vara rädda. De njuter, särskilt Kim, den av de tre som vantrivs mest i sin tjej-identitet.

Kim får ögonkontakt med Tony, killen hon spanat in i skolan men som då inte brydde sig ett dyft. Nu däremot närmar han sig intresserat, langar över öl och cigaretter och bjuder in gänget till sitt hemliga gömställe i en gammal utdömd lagerlokal. Där är det party med öl och snabbt rullade jointar. För Kim, Momo och Bella är allt nytt. Särskilt Kim blir som hypnotiserad av Tony och av den farliga frihetskänslan.

I sin killskepnad fortsätter Kim att träffa Tony. Gång på gång hämtar hon nektar från den magiska blomman trots att Bella förbjuder henne. Men för Kim är detta förvandlande, och närheten till Tony, likt en drog. Hon hänger med honom på stöldraider och Tony triggar henne också att köra en stulen bil. Kim och Tony hittar ett samförstånd som lämnar alla utanför. Kvarlämnad åt sitt öde sitter Höken, Tonys tidigare försvurne. Han hatar Kim för denna sin nya övergivenhet.

Vid ett nattligt bad uppstår en homoerotisk laddning mellan Kim och Tony, men stämningen bryts och blir argt generad då Höken dyker upp.

Under det att Kim söker sig till Tony blir kontakten med Momo och Bella allt särigare. De ser Kim som en förrädare, men samtidigt är Momo förälskad i Kim oavsett könskepnad. Men allt går mot katastrof. När Kim en kväll ser hur Tony försöker våldta en tjej, brister allt. Hon

slår och sparkar honom blodig. Momo dyker upp och drar med Kim därifrån. Upprörda kommer de varandra nära men när Momo förklarar sin kärlek till Kim blir hon avvisad. Desperat och förtvivlad tänder Momo på växthuset.

Bella är helt förkrossad och Kim känner att hon själv och hennes beteende, är den egentliga orsaken till att allt går åt helsike. Hon packar sina saker, lämnar ett meddelande och ger sig iväg i en "lånad" bil. Dessförinnan har hon länsat Tonys tjuvgömma i lagerlokalen och även tagit hans revolver. Vapnet han tidigare skrämt vettet ur henne med. Nu kör Kim ensam genom natten. Vid henne sida ligger pistolen, men efter att ha stannat upp och betraktat det, fortsätter Kim sin färd mot gryningen. Ingen vet vart.

På spaning efter identitet

Alexandra-Therese Keinings film *Pojkarna*, byggd på Jessica Schiefauers bok med samma titel, är ingen komedi men ändå är filmen, märkligt nog, hoppfull. Historien genomsyras också av en otålighet, den vi alla känner inför vad som väntar framöver.

Pojkarna visar en rörelse framåt och vidare, en rörelse som är kraftfull men också smärtsam. Att ta sig igenom tonår mot vuxenhet, kan ibland vara den tyngsta tiden i en människas liv.

Filmen igenom finns ett sökande efter identitet. Kim, Momo och Bella står på tröskeln till vuxenlivet. De tvivlar på sig själva, men vågar ändå göra motstånd mot "att bli som andra". I skolan betraktas de som muppar. En benämning som också kan rymma en avundsjuka. Många inser kanske att det är modigt att våga vara det en vill.

- Hur reagerar Kim, Momo och Bella på den pennalism de utsätts för?
- Kan kill-identiter erbjuda dem något i en utsatt situation? Varför? Varför inte? Kan ett utanförskap också vara stärkande? I så fall, på vilket sätt?

Kim, Momo och Bella inleder sitt kvinnoblivande, söker sin identitet, men både Kim och Momo är ambivalenta. Svårast att hitta sig själv har Kim. Inför vännerna beskriver hon känslan av att hon har ett blixtlås inombords vilket, när det dras ner, avslöjar en annan person. Det är inte självklart att alltid, och livet igenom, känna sig som 100 procent ett kön. Att vara transsexuell är betydligt vanligare än vi talar om. Tonårstiden är en provoperiod. Det är då vi undersöker oss själva,

Bild: Folkets Bio

Bild: Folkets Bio

liksom omvärldens förväntningar på oss.

- Hur nära ligger ens ”riktiga” jag en könsidentitet? Kanske dras Kim mellan båda könen. Vad betyder det att ”få vara sig själv”?
- Finns det stunder då vår yttre könsidentitet skaver mot vår inre känsla?
- Hur mycket anpassar vi oss efter vad omgivningen förväntar av oss?

Tony ter sig utåt sett cool och kall, men i ensamma stunder, som när han pratar med sin undulat, är Tony mjuk och sårbar.

- Försök att beskriva Tonys dubbla sidor. Hur förändras han i sällskap med gänget? Varför är det svårare att visa svaghet än att bepansra sig?

Askungesyndrom

Det är kväll när Kim, Momo och Bella smakar på blommans nektar. Snart förvandlas de till killar. Men förvandlingen varar inte för evigt, när morgonen kommer, återfår de sina ursprungliga personligheter och kön.

Att för en stund förvandlas och pröva något nytt, är vi många som fantiserar om. Just detta är också ett vanligt tema i de klassiska sagorna. Askungen är med om detta och Dr Jekyll och Mr Hyde är en berättelse på samma tema.

- Finns det andra sago-, roman eller skräckfilmsfigurer som gestaltar detta? Har du själv upplevt känslan av att ibland ”vara någon annan”? Går den känslan i så fall att beskriva?
- Vännerna klär gärna ut sig. Bakom masker och dräkter kan de gömma sig. Vad betyder det för oss att få låtsasleka och spela teater?
- Kan det tänkas att flickornas förvandling inte händer ”på riktigt” utan är ett symboliskt skeende? Fundera på vilket sätt och om, detta kan det ha med drömmar att göra?
- Många av filmens scener utspelas i ett mjukt mörker. Har det någon betydelse för känslan i filmen?
- Kan mörkret fungera som ett skydd, ”om natten är allt tillåtet” unge-

fär? Är det lättare att vara modig när vi inte syns så tydligt?

- Behöver vi drömma oss in i och pröva vår identitet för att utvecklas? Varför? Varför inte? Diskutera vad förvandlingar kan innebära.

Mobbning

Kim, Momo och Bella försöker dra sig undan skolans mobbare, men det tycks nästan omöjligt.

- Framgår det solklart varför trion blir så mobbad? Finns det något i deras agerande som omgivningen kan tänkas reta upp sig på? Eller är allt bara märkligt?
- En lärare ser hur Bella blir trakasserad. Hur agerar hon?
- En av lärarens kommentarer är ”Ifall killarna är tuffa mot er, måste ni bli tuffa tillbaka. Du har också ansvar för situationen”. Vad anser du om lärarens åsikt? Vad händer när de gör som hon säger? Har du själv erfarenheter av mobbning? Hur agerade lärare och andra vuxna i den situationen? Hur kan Kim, Momo och Bella tänkas känna sig? Hur tänker du om mobbning? Hur tänker du att vuxna kan hjälpa?
- Längre fram i filmen reagerar Kim mot gymnastikläraren: ”Va fan, nu vaknar du eller?” utbrister hon. Vad är det som väcker den reaktionen? Hur ser styrkeförhållandet mellan de unga och läraren ut? Förändras det under filmens gång? Hur i så fall?
- Fundera över vad som är viktigt när du tänker på dig själv. Fundera på vad som kan skapa en känsla av underlägsen- respektive överlägsenhet? Vad innebär det att vara stark/svag i en vänskap? I kärlek? Kan förmågan att visa svaghet också betyda styrka? Hur ser en jämlik relation ut?

Skällsord

De tre tjejerna råkar ut för gliringar och påhopp i skolan. Kim hånas för att hon inte fixar att slå långskott med brännbollsträet. Småningom gör hon det, vad händer då? Vid en gypalektion lyckas Kim vinna över en av de värsta mobbarna då de ska klättra på linor upp mot taket.

Bild: Folkets Bio

- Vad är det som ger henne extra krafter? Vad betyder vårt inre för hur vi kan och orkar klara svåra uppgifter? Hur reagerar den besegrade killen? Vad kan han tänkas känna? Vilka känslor väcks hos en person som blir besegrad? Hur kan de yttra sig?

- ”Fulfitta” är ett nedsättande ord som tjejerna får utstå. Hur kommer det sig att benämningen av det kvinnliga könet blivit ett skällsord? Vad betyder det för dig som är kille? För dig som är tjej? Har uttryck som fitta, hora mm blivit så vanliga att de mist sin laddning? Vad tänker du om det? Går det att ändra? Vad händer om tjejer skriker ”fulkuk”? Vilka blir konsekvenserna?

Ovän med kroppen

Kim, Momo och Bella, som när de känner sig som starkast kallar sig de ”tre musketörerna”, är rätt ovänligt sinnade till sina kroppar. Särskilt Kim tycker att det gör ont i hjärtat att få bröst och kurvor. Hon tycker sig också ha en annan kropp inom sig. När flickorna förvandlas till killar, betraktar de sig själva med ömhet. De ser och känner förundrade på sitt tillfälliga nya kön och beskriver bland annat kuken som ”en liten mjuk fågelunge”.

- Finns det en statuskillnad i synen på killar respektive tjejer? Vad beror det i så fall på? Finns det saker tjejer kan göra som är förbjudet för killar och tvärt om?

I en av filmens scener upptäcker Kim att hon fått sin mens. Inom vissa kulturer firas kvinnors första mensblödning med en ritual eller fest. Under de senaste åren har öppenheten kring mens blivit större. Konstnären Liv Strömquist tecknar satiriska serier om ämnet och den populära bloggaren Clara Henry har skrivit böcker på ämnet.

- Påverkas vår attityd till mens om ämnet blir mer ”offentligt”? Vad innebär det för Kim att upptäcka sitt mensblod? Vad betyder den första mensmen för den kvinnliga självbilden? Finns det någon motsvarande manlig kroppslig förändring för killar som markerar klivet från pojke till man?

Att skapa kön

Kim undrar över vem hon är. Finns det annat än kön som bestämmer vem du är? Vad i så fall? Ibland talar vi om att ”vi skapar kön”, det vill säga att kön lika mycket har att göra med hur vi behandlar killar respektive tjejer. Redan nyfödda får ofta förväntningar på hur de ska

vara beroende på vilket kön de tillhör. Små pojkar får blå kläder och flickor rosa. När du går in på ett varuhus barnklädesavdelning skiljer sig utbudet. Små pojkar förväntas bära kamouflagebrallor och keps medan det är fullt av rosa tyllkjolar och glittrande diadem på tjejeavdelningen.

- Tror du att klädval påverkar hur vi ser på oss själva? Varför? Varför inte?

Numera är intresset för smink och smycken könsöverskridande, att måla kajal inför festen är idag självklart för många killar.

- Vad tänker du om det? Är det skillnad när killar tar på sig traditionella kvinnoattribut jämfört med när tjejer klär sig i militärkängor, herrhatt, kostym osv? Varför? Varför inte? Tycker du att det råder rättvisa mellan könen? Varför? Varför inte? Hur vill du att det ska vara?

”Växthus-effekten”

Bellas växthus med fröer som gror innanför immiga glasrutor, är tjejernas samlingspunkt. Här har de sitt eget rum även om det mest är Bella som fokuserar på själva odlingen. Ett växthus kan på sätt och vis också liknas vid människans utveckling och sexualitet. Det finns en stark kraft när ett pyttelitet frö växer till stora blommor. Den speciella värmen och fuktigheten är också en sinnlig miljö. Regissören Alexandra-Therese Keining följer flickorna, kanske allra mest Kim, tätt inpå livet.

- Kim tömmer den magiska blomman på kraft som hon använder för sina förvandlingar. Finns det något symboliskt i detta?

- Blomman dör när Kim hunnit en god bit på väg mot vuxenblivandet även om hon, som sagt, grubblar mycket. Vad tror du? Behöver vi suga kraft för att växa? Kan ett sätt att suga kraft bestå i att bråka och pröva på en massa mer eller mindre farliga saker under tonåren? Ta risker? Finns det något bra i att vara en ”bråkstake”? Eller inte? Varför?

Frånvarande vuxna

Just ingen av de unga i filmen har någon vidare kontakt med föräldrar eller andra vuxna. Lärarna tycks helt oseende och Tonys mamma har valt sin nye man och lämnat Tony åt sitt öde. Bellas pappa kallar henne visserligen för ”älskling” men är svårt deprimerad och lämnar hela ansvaret till Bella, som tvingas ”mamma” honom. Momos föräldrar får vi inte veta mycket om men Kims mamma träffar vi flyktigt.

Hon verkar vänlig men också väldigt förströdd. Hon frågar Kim om hur hon har det, men nöjer sig med ”det är ingenting” som svar, trots att var och en ser att Kim verkligen har bekymmer.

- Vad tänker du om det? Hur ska en bra vuxen bete sig? Hur envisa ska föräldrar vara när de ställer frågor? Hur är en bra förälder? Är det viktigt att kunna prata ärligt med vuxna? Varför?

Berättarteknik

Varje film, bok eller teaterstycke behöver ha en dramaturgi, det vill säga händelser som knuffar handlingen vidare framåt, som bilder en sorts ”skelett” i berättelsen. Det bör också finnas vändpunkter. Med en vändpunkt menas en händelse som får handlingen att ändra riktning. Fundera på vilka händelser i filmen som är de viktigaste. Skriv upp dem och rita linjer mellan dem som leder varandra vidare. Kanske har vissa händelser flera streck mellan sig? En nyckelscen kan t ex vara den stund då tjejerna skålar i blommans nektar och börjar förvandlas. En annan kanske utspelar sig i det nedlagda lagret när Kim och Tony växlar blickar.

- Eller när de tar ett nattbad, hur ter sig riktningen i filmen före badet och efter badet? Händer något där som får betydelse längre fram? Vad i så fall? Vad skulle kunna ha hänt om inte Höken dykt upp? Alternativa scenarier?

- Är Höken enbart a bad guy? Hur kan han tänkas känna? Vad gör känslan av att vara utanför/utstött med oss?

Några av filmens starkaste scener är när Kim ensam eller tillsammans med vännerna, dricker nektar och skälvande förvandlas till kille. Regissören Alexandra-Therese Keining dubblar rollerna och i sekvenserna med identitetsbyten, används filmtekniken på det mest förfinade sätt. Helt sömlöst får flickornas ansikten och kroppar andra konturer, linjer och hållning när skådepelarna, de kvinnliga och de manliga, successivt smälter samman.

- Finns det andra sätt att filmiskt gestalta förvandlingar?

- Filmen innehåller fler scener som ger intryck av att sväva mellan dröm och verklighet. Är upplevelsen mer saga än realism? Går dessa två begrepp att kombinera? Vad innebär det för helhetsintrycket?

Bok och film

Pojkarna bygger på en roman av Jessica Schiefauer. Boken utkom 2011 och fick stor uppmärksamhet och tilldelades Augustpriset. Att göra film med utgångspunkt från en bok betyder inte detsamma som att kopiera allt. Schiefauers roman hinner på sina närmare 200 sidor, på ett annat sätt än filmen, fördjupa de olika karaktärerna. Särskilt nära kommer läsaren Kim. Boken har också en större kroppslighet när flickorna utforskar sig själva både som kvinnor och killar. Många av filmens scener utspelas på natten vilket understryker förvandlingarnas magi, men mörkret ger också de många gånger plågsamma händelserna en viss försonande luddighet. Bokens skildring går djupare in och här blir också den fysiska attraktionen mellan Tony och Kim långt tydligare och sinnligare.

Filmen och boken skiljer sig åt. Att ha sett filmen innebär alltså inte att ha fått hela Jessica Schiefauers berättelse.

- Hur skulle du själv beskriva skillnaden mellan bok och film? Finns det saker som är för svåra att beskriva filmiskt? Vad i så fall? Om du läst boken, förändras din upplevelse av den när du ser filmen? På vilket sätt i så fall? Tillför filmen något som boken saknar och vice versa?

Tips på fördjupning

Böcker

Av **Jessica Schiefauer**

Pojkarna (Bonnier Carlsen, 2011)

När hundarna kommer (Bonnier Carlsen 2015)

Andra lästips om tonårens brytningstid

Vill ha dig så illa av Gunnar Ardelius (Rabén&Sjögren, 2014).

Bryta om av Åsa Anderberg Stollo (Alfabeta, 2007)

Kulor i hjärtat av Cilla Naumann (Alfabeta, 2009)

Filmer

Drömprinsen – filmen om Em (Ella Lemhagen, 1996).

En kärlekshistoria (Roy Andersson, 1970).

Vildängel (Christer Engberg, 1997).

Agnes Cecilia – en sällsam historia (Anders Öhman, 1991)

Fucking Ämål (Lukas Moodysson, 1998).

Produktionsuppgifter

Regi och manus - Alexandra-Therese Keining

Producenter - Helena Wirenhed, Olle Wirenhed

Förlaga - Pojkarna (Ungdomsroman)

Foto - Ragna Jorming

Medverkande

Tuva Jagell

Emrik Öhlander

Louise Nyvall

Längd - 106 minuter

Åldersgräns - Tillåten från 11 år

Produktionsbolag - Göta Film AB

Svensk distributör - Folkets Bio AB

Sverigepremiär - 19 februari 2016

Redaktion

Text: Pia Huss

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, juni 2016

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken <http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/film-i-skolan/om-att-boka-skolbio/kan-ni-lara-er-mer-om-hur-en-hittar-och-bokar-film-for-visningar-i-larande-sammanhang>.